
„Aby wszyscy byli jedno”

**BRACTWO OBLATÓW
ŚW. BRYGIDY**

**INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ**

Oddział w Gdańsku

Wystawa przygotowana przez Oddziałowe Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej w Gdańsku

Autor:
Karol Lisiecki

Projekt graficzny:
Barnin Rej

Korekta językowa: Anna Świtalska-Jopek

Materiały ze zbiorów:

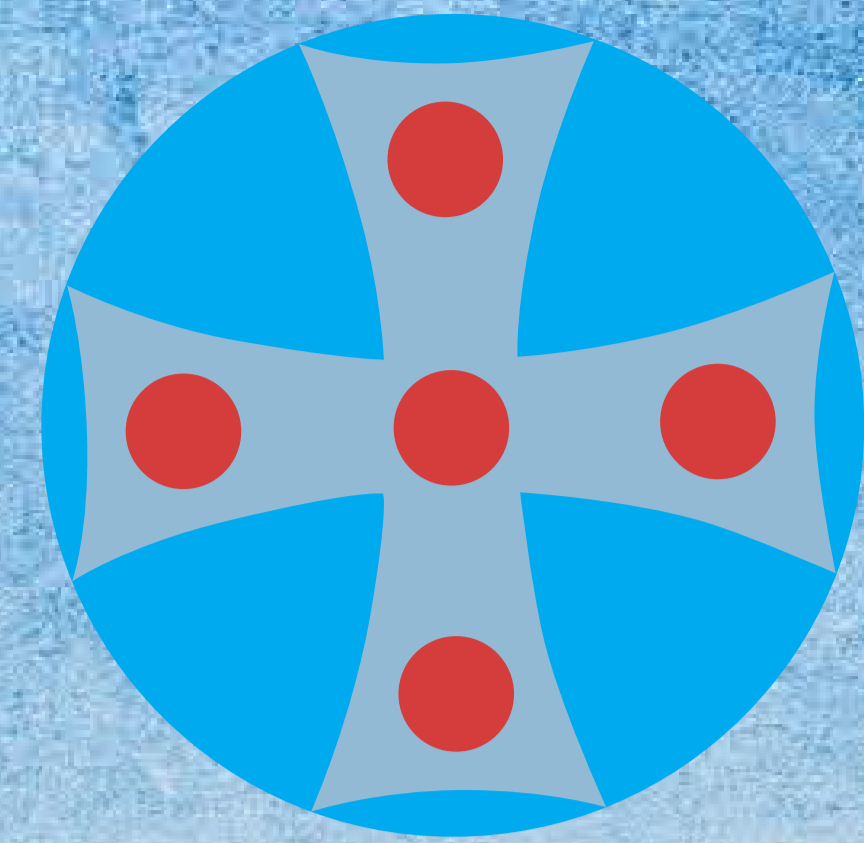
Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej (AIPN)

Andrzeja Adamczyka, Dariusza Bolewskiego, Andrzeja Chrobaka, Pawła Glanerta,
Czesława Rekowskiego, Zbigniewa Szczechowiaka, Stanisława Składanowskiego i Leszka Urby

Autor składa serdeczne podziękowania wszystkim, których pomoc umożliwiła przygotowanie wystawy.

Powstanie Bractwa Oblatów św. Brygidy

Po wprowadzeniu 13 grudnia 1981 r. stanu wojennego grupa pracowników Stoczni Północnej im. Bohaterów Westerplatte w Gdańsku, z Romanem Wyźlicem, Adamem Drągiem i Andrzejem Adamczykiem na czele, zorganizowała jawnie działającą Kasę Zapomogowo-Pożyczkową, której zadaniem było niesienie pomocy rodzinom kolegów represjonowanych przez władze komunistyczne. Do organizacji przystąpiło prawie 80 proc. załogi. Jej działalność została jednak przerwana w czerwcu 1983 r. aresztowaniem najaktywniejszych członków.

Po wyjściu z aresztu w lipcu 1983 r., w związku z ograniczeniem praw konstytucyjnych obywateli przez władze komunistyczne, przyjęto inną formę aktywności, planując przeniesienie jej na teren Kościoła katolickiego. Inicjatywę tę poparł ks. Henryk Jankowski, proboszcz kościoła pw. św. Brygidy w Gdańsku, patronki biedoty gdańskiej. Udostępnił on pomieszczenia parafialne i zaproponował dopisanie do przygotowywanego statutu bractwa punktu dotyczącego pomocy internowanym, represjonowanym i ich rodzinom. Stworzył tym samym podstawy do legalnej działalności bractwa. Cele nowej organizacji wpisywały się w ramy działalności charytatywnej Kościoła.

15 stycznia 1984 r. powołano Bractwo Oblatów św. Brygidy, a jego pierwsze publiczne wystąpienie nastąpiło podczas procesji Bożego Ciała w tym samym roku.

Kościół pw. św. Brygidy w Gdańsku. Fot. AIPN

Urząd Wojewódzki
80-958 w Gdańsku
Wydział do Spraw Wyznań
14.11.1985

Gdańsk, dnia 1985-03-05

Urząd do Spraw Wyznań
W a r s z a w a
.....

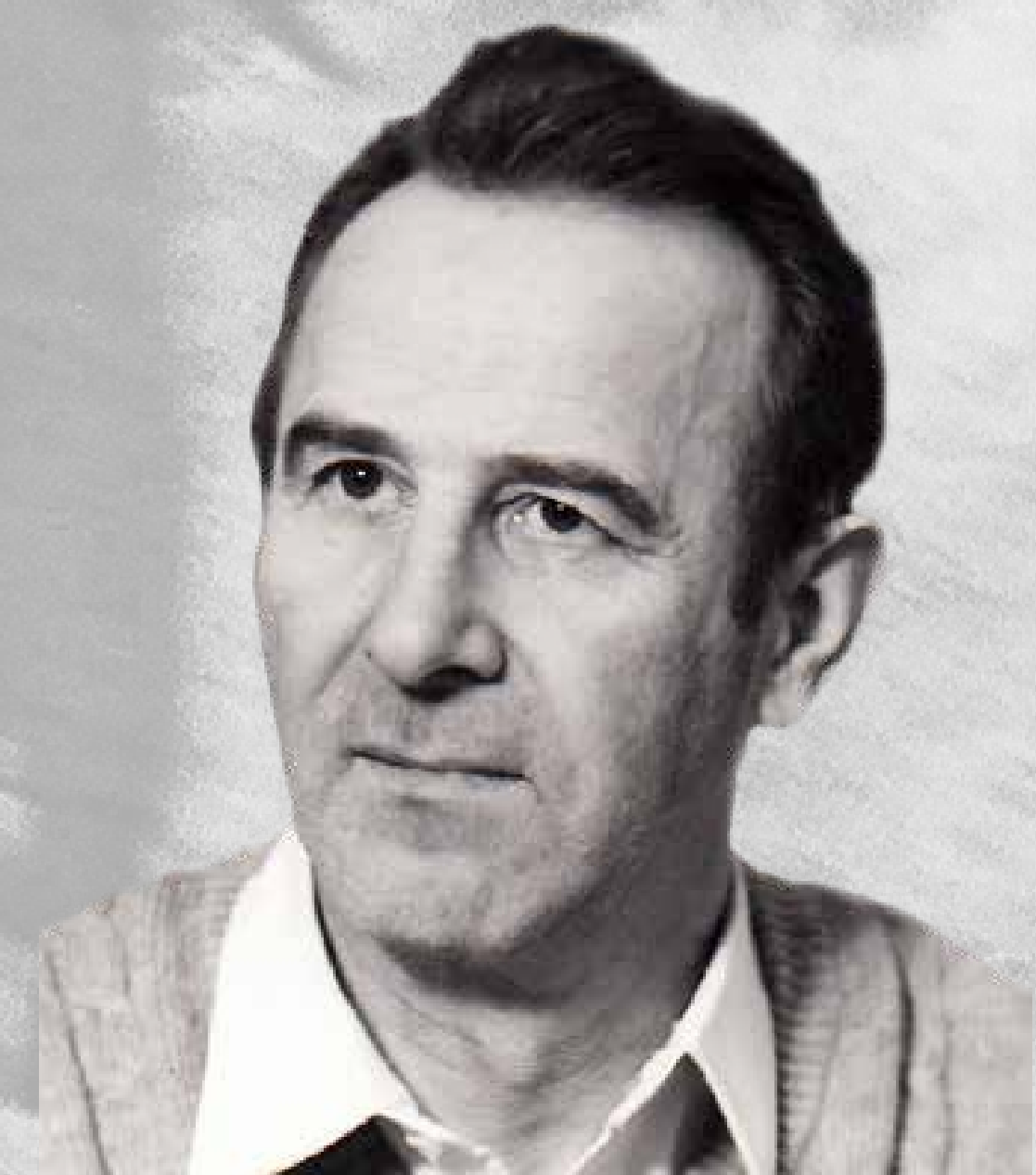
Wydział do Spraw Wyznań Urzędu Wojewódzkiego w Gdańsku
w załączeniu przesyła statut założonego nielegalnie w 1984 r.
Bractwa Oblatów św. Brygidy.
Informujemy, że działające przy kościele św. Brygidy w Gdańsku
pod przewodnictwem ks. H. Jankowskiego bractwo zrzesza już
354 członków, głównie pracowników stoczni gdańskiej.

Zaświadczenie

DYREKTOR
Wydziału do Spraw Wyznań
mgr Edward Pabłocki

Brama wjazdowa Stoczni Północnej im. Bohaterów Westerplatte. Fot. Stanisław Składanowski

Roman Wyźlic

Adam Drąg

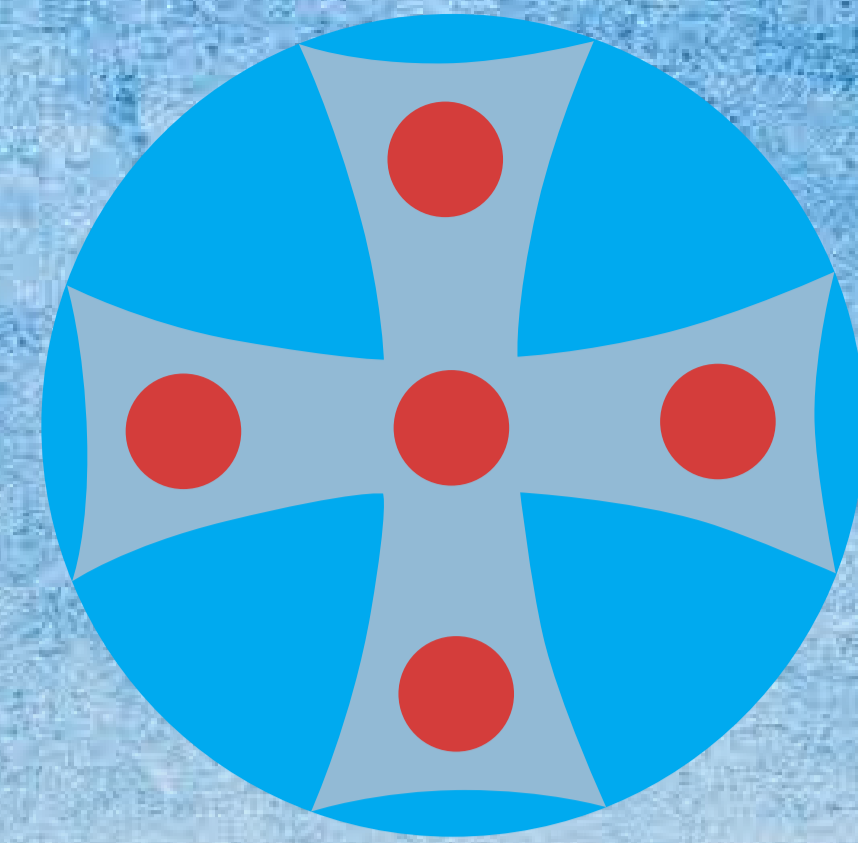

Andrzej Adamczyk

Struktura Bractwa Oblatów

Inicjatywę robotników Stoczni Północnej w Gdańsku poparły środowiska katolickie w innych częściach Polski. Wymusiło to na członkach bractwa opracowanie uporządkowanej, wewnętrznej struktury organizacyjnej. Na czele bractwa stał Brat Przewodnik mający do pomocy Kapitułę Generalną. W miarę rozszerzania się idei w kraju postawały domy i starostwa Bractwa Oblatów św. Brygidy, będące terenowymi strukturami organizacji. Domy Bractwa św. Brygidy działały samodzielnie. Na ich czele stał Brat Przełożony wraz z Kapitułą Domu, natomiast starostwa podlegały organizacyjnie poszczególnym domom. Poza Gdańskiem największymi ośrodkami bractwa były domy w: Bydgoszczy, Brzegu, Bytomiu, Głogowie, Kędzierzynie-Koźlu, Piekarach Śląskich, Słupsku i Tarnowskich Górach. Starostwa funkcjonowały w Elblągu, Legnicy i Gdańsku (18 starostw podporządkowanych Domowi Gdańskiemu).

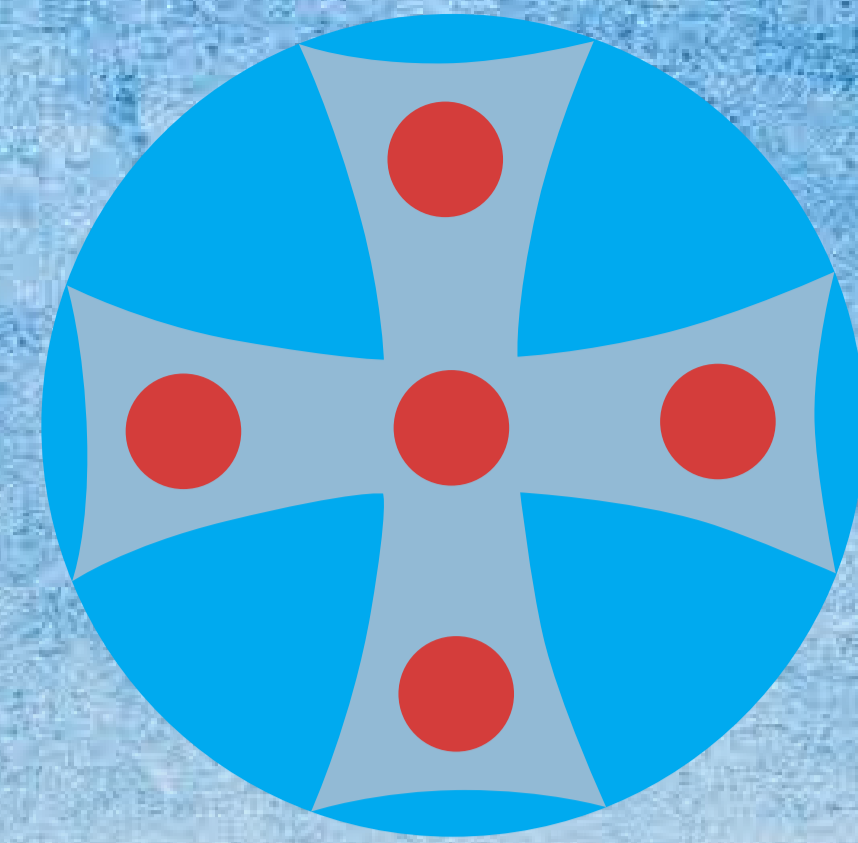
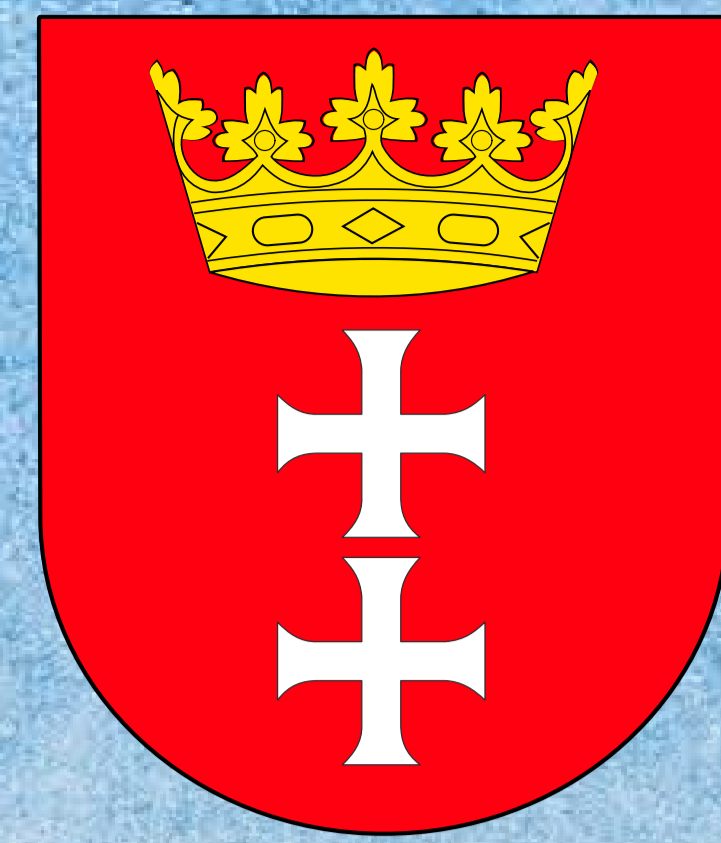

Legenda

- domy • Bractwa Oblatów
- starostwa • Bractwa Oblatów

Dom Gdański

Jako samodzielna komórka organizacyjna Dom Gdański wydzielił się 7 stycznia 1986 r. Rozwój bractwa wymusił zmiany organizacyjne usprawniające wspólne działania domu gdańskiego, który został podzielony na 18 starostw. Pierwszym Bratem Przełożonym Domu Gdańskiego został Andrzej Adamczyk, a w skład Kapituły Domu wchodził m.in. Andrzej Chrobak, Krystyna Łyszcz, Leszek Urba, Bogusław Włoch, Bogdan Galewski, Paweł Slezynsier, Walerian Kukowski, Jan Szypniewski i Ryszard Sela. Do najważniejszych zadań grupy należało przygotowywanie oprawy mszy za Ojczyznę, odprawianych w kościele pw. św. Brygidy w Gdańsku.

Andrzej Chrobak

Krystyna Łyszcz

Leszek Urba

Ryszard Sela

Bogdan Galewski

Paweł Slezynsier

Bractwo Oblatów św. Brygidy w Gdańsku na Pielgrzymce Ludzi Pracy na Jasną Górę we wrześniu 1990 r.
Fot. Paweł Glanert

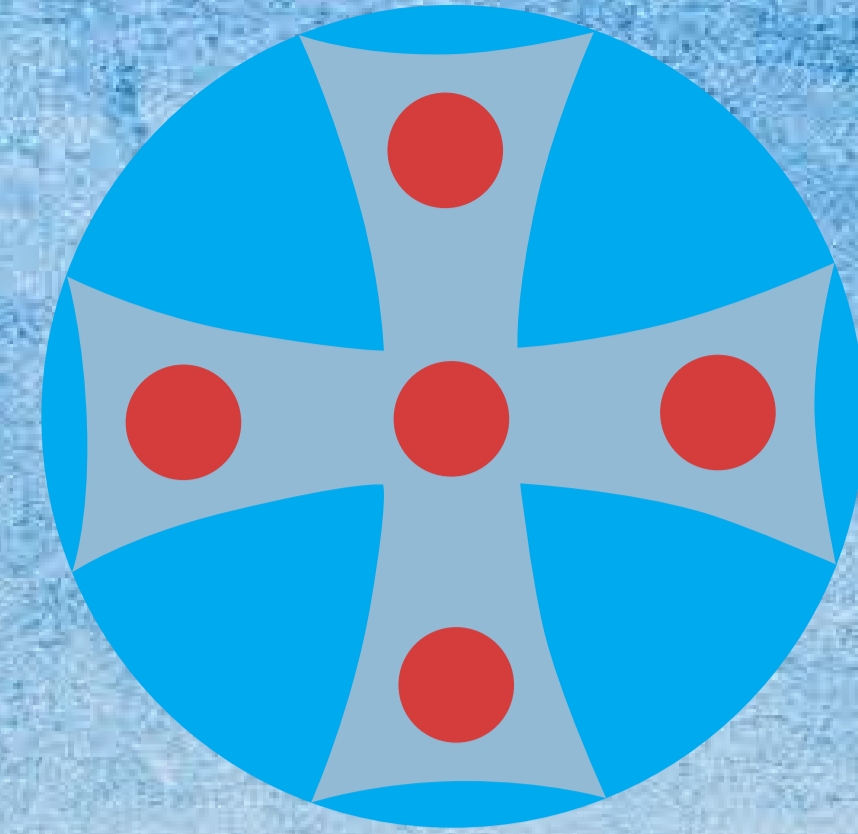
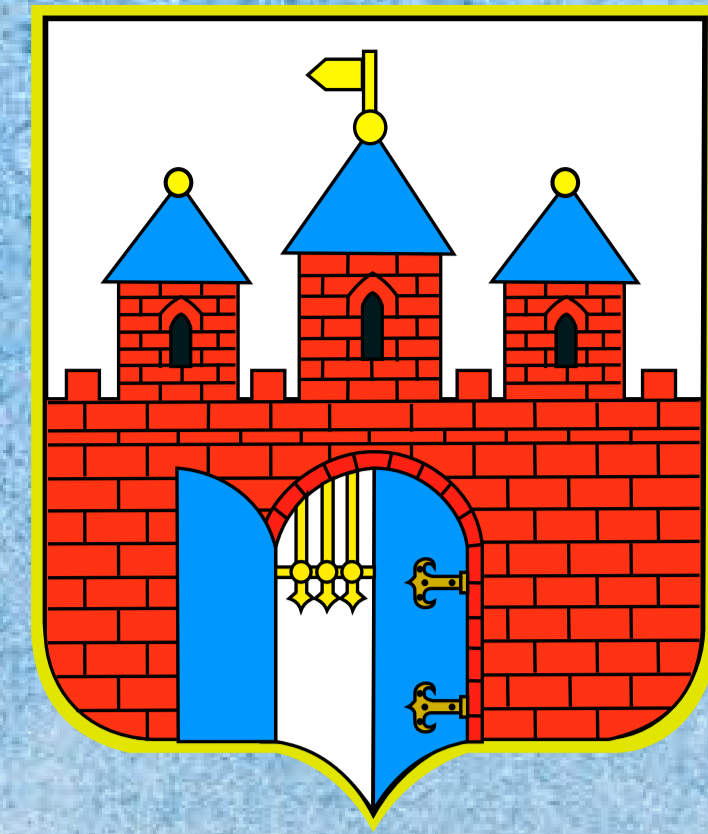
Medal Bractwa Oblatów św. Brygidy wykonany z okazji pielgrzymki Jana Pawła II do Gdańska w czerwcu 1987 roku.

Poświęcenie sztandaru Bractwa Oblatów św. Brygidy przez ks. Henryka Jankowskiego 2 czerwca 1985 r. Sztandar Bractwa trzyma chorąży Grzegorz Raczyński. Fot. ze zbiorów Andrzeja Adamczyka.

Dom Bydgoszcz

Jako datę powstania Domu Bydgoskiego Bractwa Oblatów św. Brygidy przyjmuje się 16 czerwca 1985 r., kiedy w kościele św. Brygidy w Gdańsku przyrzeczenie złożyła grupa działaczy podziemnych struktur „Solidarności” z Zakładów Chemicznych „Zachem” w Bydgoszczy: Józef Pintera, Ryszard Ostrowski, Bogdan Tomaszewski, Zbigniew Kostrzewski, Jan Kalemba, Jerzy Bieniak, Andrzej Krużyński, Leszek Szymaniuk i Czesław Rekowski. Kapelanem Domu Bydgoskiego został ks. prałat Romuald Biniak, proboszcz kościoła pw. Świętych Braci Polskich Męczenników w Bydgoszczy, a pierwszym Bratem Przełożonym Czesław Rekowski. Wkrótce Dom Bydgoski stał się najliczniejszym bractwem po Domu Gdańskim. Najważniejsze działania grupy to: pikietowanie sklepów monopolowych, jako poparcie apelu Episkopatu Polski „o niepicie wódki w sierpniu”, ochrona grobu ks. Jerzego Popiełuszki w Warszawie oraz organizacja pielgrzymek do sanktuarium w Byszewie i kolonii wakacyjnych dla dzieci. Sprawności Domu Bydgoskiego dowodzi zgłoszenie 152 osób do służby i ochrony w czasie pielgrzymki Jana Pawła II do Gdańska.

Kościół pw. Świętych Braci Polskich Męczenników w Bydgoszczy. Miejsce ostatniej mszy odprawionej przez ks. Jerzego Popiełuskę. Fot. ze zbiorów Czesława Rekowskiego.

Józef Pintera

Czesław Rekowski

Franciszek Ziółkowski

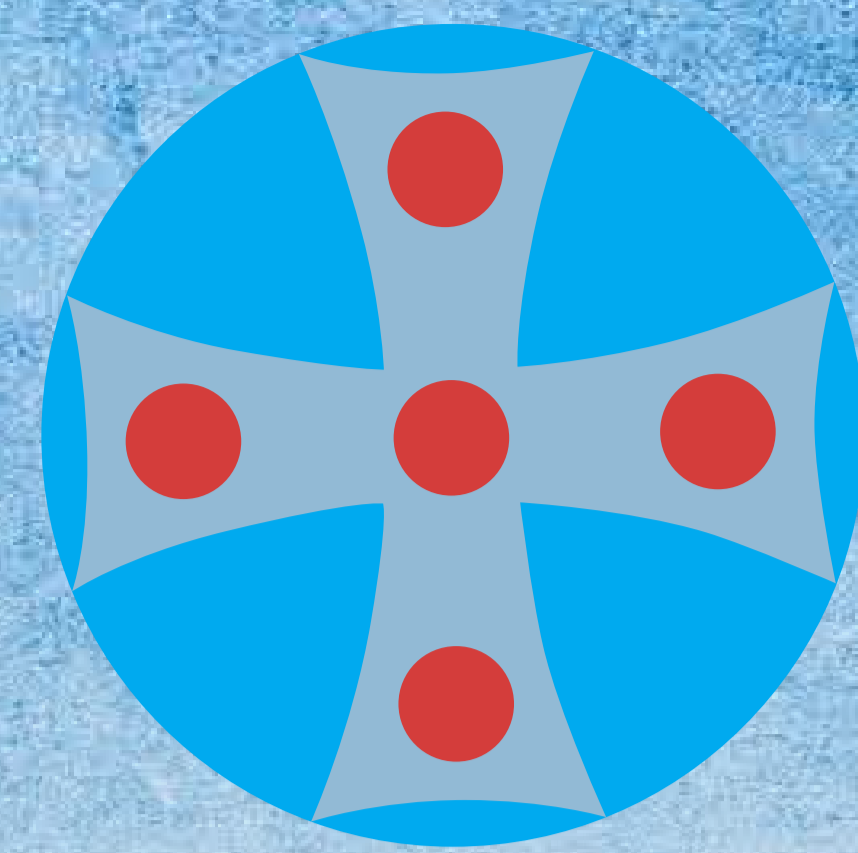
Jan Sobociński

Pikieta sklepów monopolowych na rynku w Bydgoszczy w sierpniu 1985 r. Fot. ze zbiorów Czesława Rekowskiego.

Dom Głogów

Inicjatorem powołania Domu Głogowskiego Bractwa Oblatów św. Brygidy był Edward Ossowski. Pragnął on stworzyć w Głogowie organizację społeczną opartą na wartościach chrześcijańskich i niepodległościowych, działającą w sposób jawny po zdelegalizowaniu „Solidarności”, i w tym celu nawiązał kontakt z Domem Gdańskim Bractwa Oblatów przy parafii św. Brygidy w Gdańsku. Dom w Głogowie powstał w grudniu 1985 r. przy kościele pw. Najświętszej Maryi Panny Królowej Polski. Opiekunem duchowym domu został ks. Józef Drozda, a pierwszym Bratem Przełożonym Zdzisław Wandycz, koordynujący zadania bractwa z działalnością podziemnych struktur NSZZ „Solidarność” Dolnego Śląska. W skład kierownictwa wchodził także Zbigniew Szczehowiak, Henryk Kajda i Mieczysław Jończyk. Bracia organizowali uroczystości związane z rocznicami wydarzeń historycznych, takich jak: odzyskanie niepodległości, wprowadzenie stanu wojennego, Grudzień '70, zamordowanie ks. Jerzego Popiełuszki, podpisanie porozumień sierpniowych czy uchwalenie Konstytucji 3 Maja. Prowadzili również szkolenia z zakresu prawa związkowego, ekonomii, historii oraz działalność kulturalną (Tygodnie Kultury Chrześcijańskiej) i rekreacyjno-sportową z młodzieżą. Ponadto od 1986 r. piketowano sklepy monopolowe w sierpniu, a w 1987 r. wytypowano 134 osoby do służby i ochrony w czasie pielgrzymki Ojca Świętego Jana Pawła II.

Kościół Najświętszej Maryi Panny Królowej Polski w Głogowie.
Fot. ze zbiorów Zbigniewa Szczehowiaka.

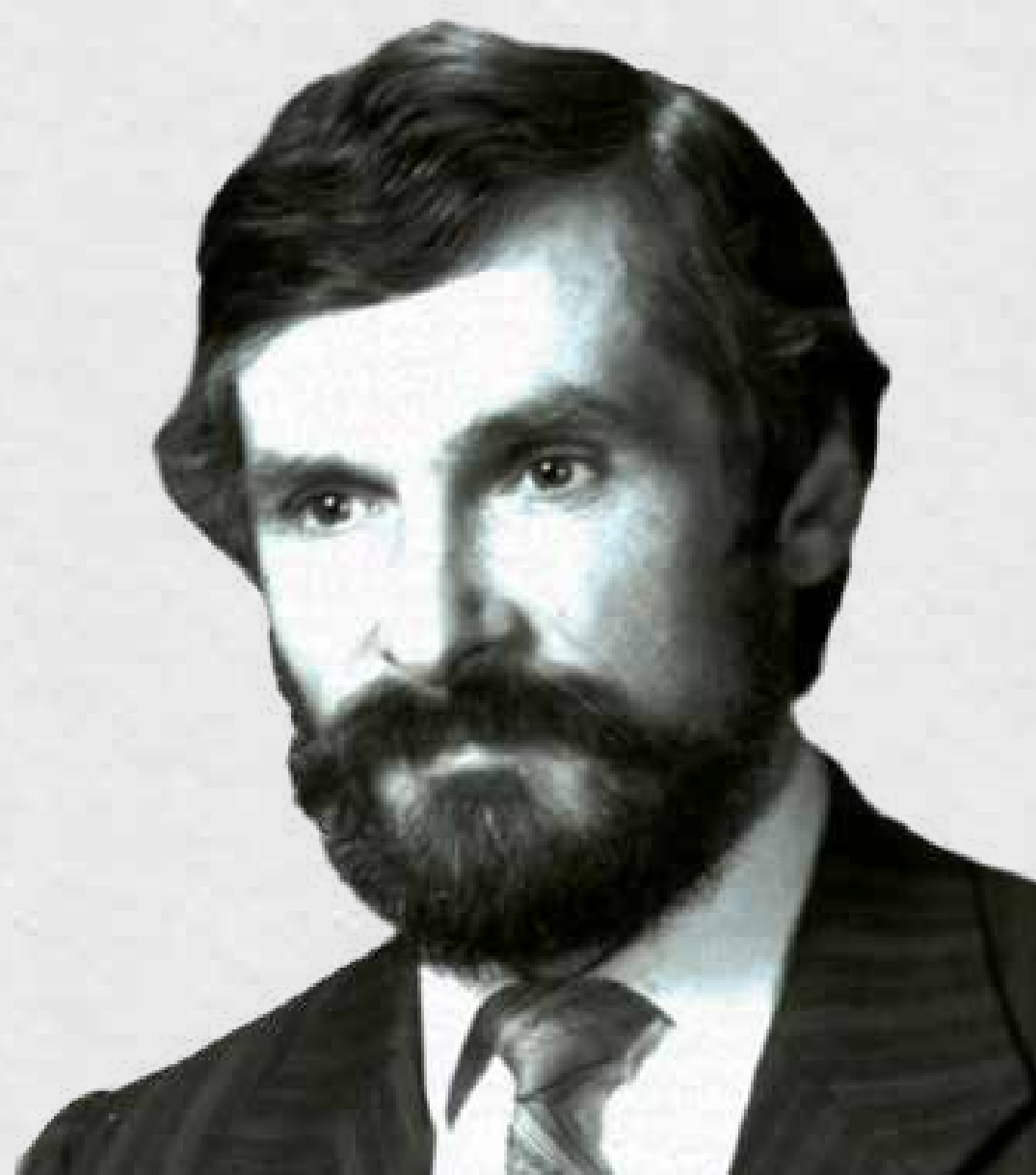

Ołtarz na Boże Ciało wykonany przez Bractwo Oblatów z Głogowa.
Fot. ze zbiorów Zbigniewa Szczehowiaka.

Służba papieska Bractwa Oblatów z Głogowa w czasie pobytu Jana Pawła II w Gdańsku. Fot. ze zbiorów Zbigniewa Szczehowiaka.

Ks. Piotr Żurek

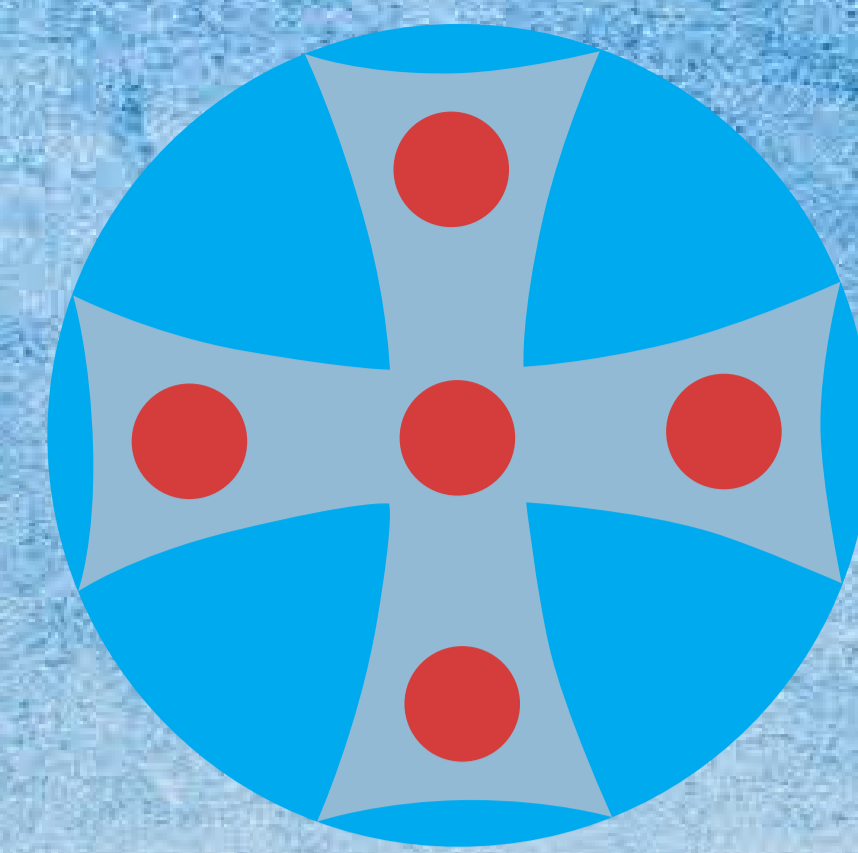
Zdzisław Wandycz

Zbigniew Szczehowiak

Dom Słupsk

Trzon Domu Słupskiego Bractwa Oblatów św. Brygidy stanowili działacze podziemia niepodległościowego, internowani w Wojskowym Obozie Internowania w Chełmnie: Dariusz Bolewski, Tadeusz Lipiński, Tadeusz Marszałkowski i Stanisław Szukała. Dom powstał w lipcu 1985 r. przy kościele Najświętszego Serca Jezusowego, przy wsparciu śp. ks. Włodzimierza Jankowskiego. Pierwszym Bratem Przełożonym został Dariusz Bolewski. W szczytowym okresie działalności, w latach 1986–1987, grupa liczyła ok. 50–60 osób i miała charakter przykościelnej organizacji charytatywnej i samokształceniowej. Organizowano szkolenia, wykłady i pielgrzymki oraz zbierano składki na cele statutowe. Spotkania, odbywające się w salce katechetycznej kościoła przynajmniej raz w miesiącu, stanowiły dobrą okazję do kolportażu nielegalnej prasy i wydawnictw. Grupa zakończyła działalność w kwietniu 1988 r. z uwagi na odejście członków do struktur związkowych.

Kościół Najświętszego Serca Jezusowego w Słupsku.
Fot. ze zbiorów Dariusza Bolewskiego.

Przedstawiciele Bractwa Oblatów ze Słupska podczas pielgrzymki na Jasną Górę w 1986 r.
Od lewej: Tadeusz Auguścik, Stanisław Szukała, Dariusz Bolewski, Janusz Łądzin.
Fot. ze zbiorów Dariusza Bolewskiego.

Oblaci ze Słupska w Licheniu we wrześniu 1986 r.
Fot. ze zbiorów Dariusza Bolewskiego.

Dariusz Bolewski

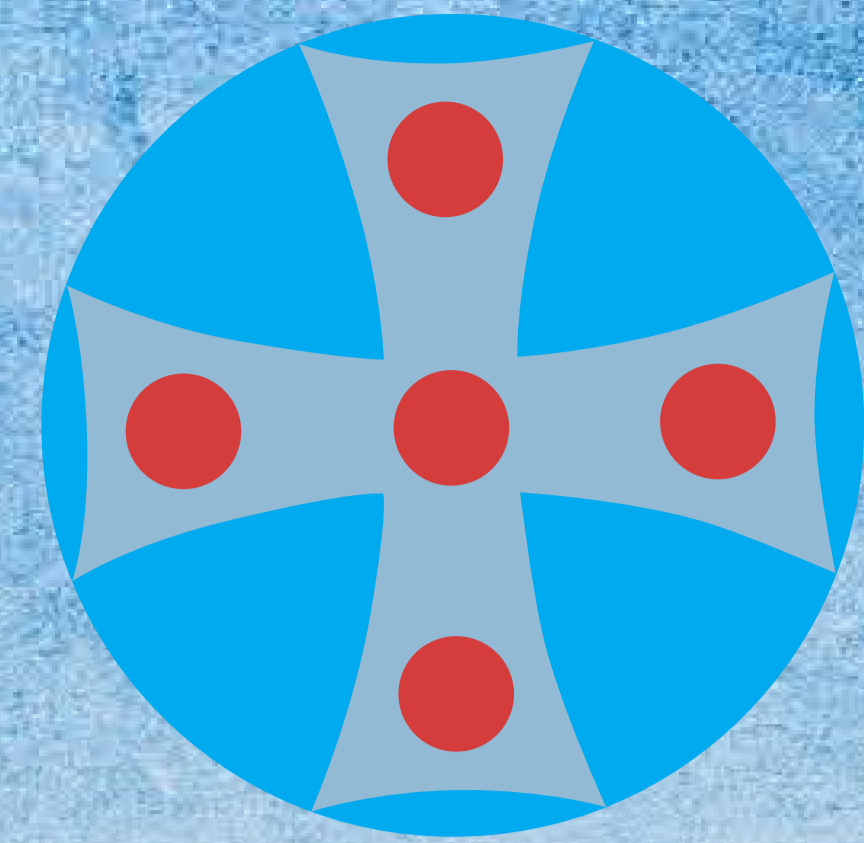
Tadeusz Lipiński

Stanisław Szukała

Działalność Bractwa

Podstawą działalności Bractwa Oblatów św. Brygidy było integrowanie różnych środowisk wokół wartości wynikających z nauki Kościoła katolickiego, niesienie pomocy bliźnim oraz przeciwdziałanie rozbiciu więzi międzyludzkich i demoralizacji narodu polskiego, wyrażającej się szczególnie w upadku obyczajów, pijaństwie, zakłamaniu i złodziejstwie, a także wyrobienie w członkach bractwa świadomej odwagi koniecznej do występowania w obronie bliźniego i narodu. W swoich działaniach bractwo wzorowało się na stoczniowej Kasie Wzajemnej Pomocy. Organizowało także pielgrzymki, marsze ekologiczne, ochronę mszy za Ojczyznę, straż przy grobie ks. Jerzego Popiełuszki w Warszawie i dni kultury chrześcijańskiej oraz pikietowało sklepy monopolowe w sierpniu. W okresie zdelegalizowania „Solidarności” stanowiło ono namiastkę Związku, stając się punktem kontaktowym dla działaczy związkowych i miejscem kolportażu wydawnictw antykomunistycznych.

Oblaci z Kędzierzyna-Koźła podczas Pielgrzymki Ludzi Pracy na Jasną Górę w Częstochowie 20 września 1987 r. Fot. Paweł Glanert.

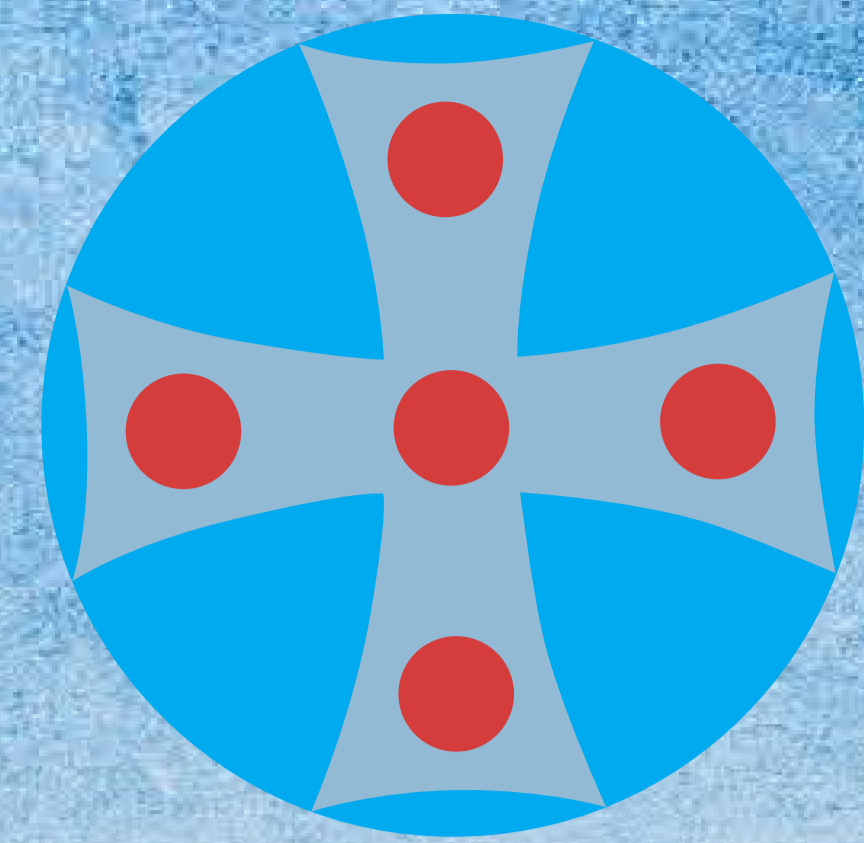

Grupa młodzieżowa bractwa podczas ruchomej pikiety przed sklepem monopolowym przy ul. Długiej w Gdańsku w sierpniu 1987 r. Fot. ze zbiorów Andrzeja Adamczyka.

Delegacja Bractwa Oblatów na pogrzebie zamordowanego przez milicjantów studenta Uniwersytetu Gdańskiego Marcina Antonowicza. Olsztyn, 6 listopada 1985 r. Fot. ze zbiorów Leszka Urby.

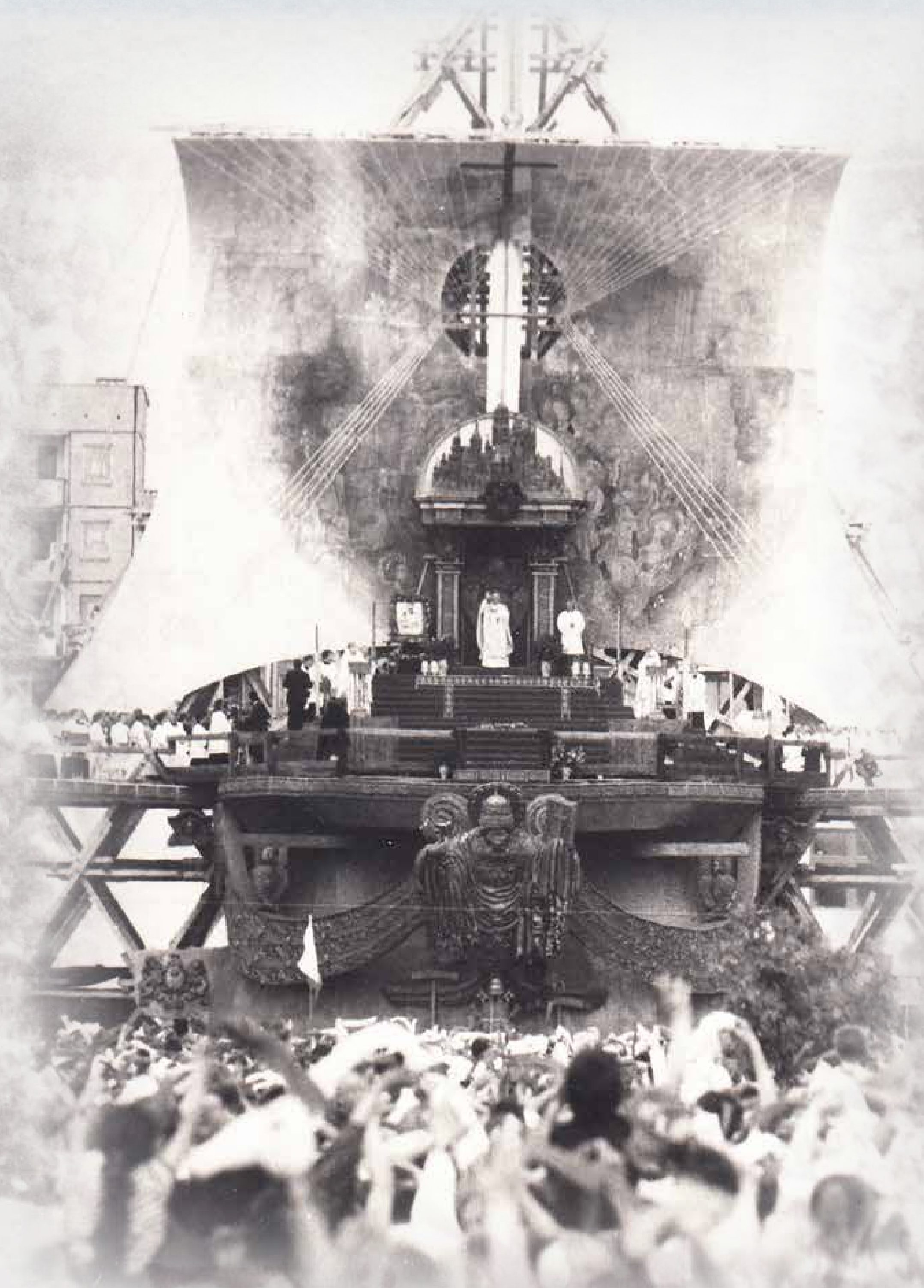
Pielgrzymka Jana Pawła II do Trójmiasta

Po wielu latach starań i nacisków opinii publicznej z całego kraju oraz Episkopatu Polski władze komunistyczne wyraziły zgodę na przyjazd Jana Pawła II do Gdańska w czerwcu 1987 r. Wizyta Ojca Świętego w Trójmieście stała się prawdziwym sprawdzianem zdolności organizacyjnych Bractwa Oblatów św. Brygidy. Przygotowania trwały od początku roku i swoim zasięgiem objęły wszystkie domy i starostwa. Główne zadania bractwa polegały na ochronie tras przejazdów papieża i siedziby kurii gdańskiej, która stała się jego czasową rezydencją, oraz miejsca, z którego odlatywał helikopterem na lotnisko w Rębiechowie po mszy św. na gdańskiej Zaspie.

W przygotowaniach Diecezjalnej Służby Mężczyzn Semper Fidelis wzięło udział ok. 2700 braci oblatów ze wszystkich domów i starostw: z Domu Gdańskiego ok. 2 tys. osób, z Domu Bydgoskiego – 152, z Domu w Głogowie – 134, z Domów w Kędzierzynie-Koźlu i Tarnowskich Górach – po 75, z Domu w Słupsku – 33, z Domu w Bytomiu – 9, ze Starostwa w Elblągu – 132 osoby, z Duszpasterstwa w Tczewie – 38. Bracia wystąpili jednolicie umundurowani, w białych koszulkach, furażerkach oraz błękitnych krawatach z emblematami bractwa.

Poza służbą mężczyzn bractwo zorganizowało służbę pomocniczą 300 sióstr, która zapewniła miejsca noclegowe dla ok. 900 pielgrzymów.

Ołtarz papieski na gdańskiej Zaspie 12 czerwca 1987 r.
Fot. ze zbiorów Andrzeja Adamczyka.

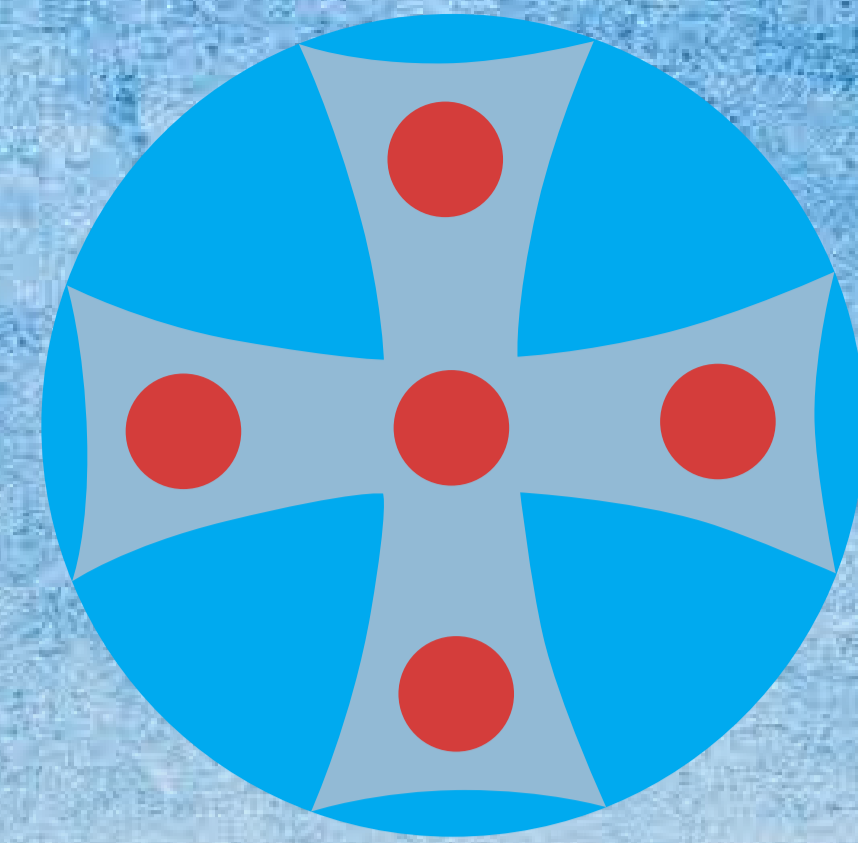
Przejazd papieża Jana Pawła II przez gdańską Zaspę 12 czerwca 1987 r.
Fot. ze zbiorów Andrzeja Adamczyka.

Służba porządkowa Bractwa w czerwcu 1987 r. na trasie przejazdu papieża w Gdańsku.
Drużyna Włodzimierza Laskowskiego (trzeci od lewej, w górnym rzędzie).
Fot. ze zbiorów Andrzeja Adamczyka.

Zakończenie działalności

Wśród strajkującej w maju 1988 r. załogi Stoczni Gdańskiej znajdowali się Bracia Oblaci św. Brygidy. Fot. ze zbiorów Andrzeja Adamczyka.

Oblaci na procesji Bożego Ciała w 1985 r. Od lewej: Zbigniew Siepsiak, Marian Bogdanowicz, Grzegorz Raczyński. Fot. ze zbiorów Andrzeja Adamczyka.

Wizyta Jana Pawła II na trwałe zmieniła nastroje społeczne wśród Polaków, dając im nadzieję na zmiany w życiu społecznym. Od jesieni 1987 r. członkowie bractwa zaczęli włączać się w istniejące organizacje społeczne bądź powoływali własne. Tworzyli jawne komisje zakładowe i rady pracownicze, a w 1989 r. weszli w skład komitetów obywatelskich. W Gdańsku powołali Komitet Budowy Pomnika Marszałka Józefa Piłsudskiego, Ruch na Rzecz Powszechnej Prywatyzacji i Klub Samorządu Pracowniczego.

Ten nowy rodzaj aktywności spowodował powolny spadek liczby członków we wszystkich domach i starostwach. Jako pierwszy w kwietniu 1988 r. zawiesił działalność Dom w Słupsku, a do końca 1990 r. zamarły pozostałe domy i starostwa, z wyjątkiem Domu w Bydgoszczy. Dodzisiaj bracia oblaci Domu Bydgoskiego uczestniczą w życiu społecznym i politycznym kraju. Posłami na Sejm RP byli: Alojzy Szablewski, Stanisław Kowolik i Jolanta Szczypińska. W działalność związkową zaangażowali się Stanisław Szukała – przewodniczący Zarządu Regionu Słupsk NSZZ „Solidarność” i Krzysztof Żmuda – przewodniczący Komisji Międzyzakładowej NSZZ „Solidarność” Stoczni Remontowa Shipbuilding. Członkowie Bractwa Oblatów św. Brygidy nadal spotykają się na służbie przy grobie ks. Jerzego Popiełuszki w Warszawie.

Służba przy grobie ks. Jerzego Popiełuszki w Warszawie w maju 2015 r. Od lewej: Marian Bogdanowicz, Paweł Slezynghier, ks. Czesław Banaszkiwicz, Zbigniew Cobel, Andrzej Adamczyk, Benedykt Szymański. Fot. ze zbiorów Andrzeja Adamczyka.